

Policy paper /Javna politika

**Javna politika u oblasti povećanja participacije/učešća
građana u ostvarivanju poslova od interesa za
funkcionisanje lokalne zajednice grada Niša**

Sadržaj

- **Uvod**
- **Opis problema: Šta je participacija i kako se može ostvariti?**
- **Analiza i izbor rešenja za praktičnu politiku**
- **Zaključci i preporuke**
- **Dodaci**
- **Literatura**

1. Uvod

Preduslov ostvarivanja demokratske zajednice kako na republičkom tako i na lokalnom nivo jeste veća interakcija između građana i organa lokalne samouprave. Savremena lokalna samouprava mora da odustane od jednosmerne komunikacije sa građanima i krene u pravcu zajedničkog kreiranja usluga lokalne samouprave sa građanima i privrednim subjektima.

Participacija, kao oblik uključivanja građana u demokratske procese, je deo upravne doktrine koja dominira Evropskom Unijom 21. veka - doktrine dobrog upravljanja. Upravna doktrina je skup koncepcija o najboljim načinima regulisanja, upravljanja i organizovanja u javnom sektoru, koji u sebe često uključuju određene vrednosti. Nastala je i razvila se u pokušaju da ispravi loše strane doktrine novog javnog menadžmenta. Evropska unija je kao osnovna načela dobrog upravljanja utvrdila:

- otvorenost,
- participaciju građana,
- odgovornost,
- delotvornost i
- usklađenost (koherentnost).

Doktrina dobrog upravljanja ističe ulogu saradnje radi formulisanja javnih politika u cilju društveno-ekonomskog razvoja, snažnijih upravnih kapaciteta javnih institucija i društveno-političkog legitimiteta javne uprave. Osim EU (Videti više u Beloj knjizi o Evropskoj vladavini iz 2001.) naglasak na dobro upravljanje, naročito u novom milenijumu, stavljaju OECD, Svetska banka, UNDP, svrstavajući ga među bazične doktrine javne uprave. Predsednik Sjedinjenih Američkih Država Barak Obama razradio je koncept elektronske otvorene uprave, pokrenuvši tzv. Partnerstvo za otvorenu upravu 2011. godine kao dobrovoljnu međunarodnu inicijativu u kojoj prema podacima Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu (MDULS) učestvuje 69 država sveta.

Radi uključivanja korisnika u demokratske procese gradska uprava može da se osloni na IKT alate, socijalne medije i jednostavne forme interaktivne komunikacije (blogovanje, tagovanje, deljenje slika i videa), kako bi povezala ljude međusobno, omogućila im da dele ideje i dobiju njihovo vredno mišljenje o svakodnevnim pitanjima, kao i da ih uključe u procese donošenja odluka.

2. Opis problema

S obzirom na odnos prema građanima poslovi koje obavljaju uprave i službe Grada Niša mogu se podeliti u dve osnovne grupe. U prvoj se građani javljaju kao *korisnici usluga i službi* koje im pružaju organi grada, a u drugoj su poslovi *strateškog planiranja i odlučivanja* u kojima je potrebno povećati učešće građana. Odnose građana i jedinica lokalne samouprave, te njihovo učešće u drugoj grupi poslova, moguće je posmatrati kako iz ugla građana tako i iz ugla jedinice lokalne samouprave.

	JAVNE POLITIKE	JAVNE SLUŽBE
UPRAVA	- izvršenje i konsenzus- povećanje prihvatanja i smanjivanje otpora- realizacija onih programa koji su dobili podršku na izborima	- ekonomičnost- uzimanje u obzir političkih efekata odluka o javnim službama- uzimanje u obzir različitih interesa i različitih grupa korisnika- pomirenje različitih javnih vrednosti
GRAĐANI	- upoznavanje sa odlukama gradskih vlasti- uvažavanje interesa- uticaj na javne politike i odluke	- ljubaznost- kvalitet- brzina- niska cena- efikasnost

Iako se u prvoj grupi građani pre svega sagledavaju kao potrošači usluga javnih službi i preduzeća grada, po uzoru na privatni sektor, oni su zapravo u tim segmentima jako zainteresovani da im se usluge pruže na što kvalitetnijem nivou uz što nižu cenu. U tu oblast treba uključiti i **brzinu usluge** pojedinog organa gradske uprave, **jasna pravila postupanja** (naročito u svakodnevnim situacijama) kao i **odnos službenika** prema njima (ljubaznost i predusretljivost). Upravo u ovim oblastima građani su lišeni mogućnosti uticaja i zaštite (a što bi se trebalo primeniti sa početkom primene novog Zakona o opštem upravnom postupku), a u njima imaju veći interes nego u kreiranju odluka strateškog karaktera. No, pogledajmo sada kakva je pozicija građana u odnosu na gradsku upravu u drugoj kategoriji poslova.

Kada su poslovi strateškog planiranja i odlučivanja u pitanju, povećana participacija u njihovom vršenju u značajnoj meri jača legitimitet demokratskog procesa i vlasti u svakoj jedinici lokalne samouprave pa i u gradu Nišu. Zbog toga građani moraju biti neizostavan deo političkog procesa na nivou grada, zbog njihovih sopstvenih interesa u pogledu konkretnih odluka i javnih politika. Građanska participacija u vršenju tih poslova doprinosi i izgradnji javnih vrednosti lokalne zajednice.

Prema studijama OECD-a s obzirom na stepen učešća građana može se razlikovati nekoliko faza u kreiranju javnih politika. Zbog toga je nužno kroz različite mehanizme obezbediti da se glas građana čuje! Kada su u pitanju poslovi izvornog delokruga koji obuhvataju strateško planiranje i odlučivanje nužno je otići korak dalje od pukog obaveštavanja građana kako o namerama za donošenje tako i o već donetim odlukama. To podrazumeva jedan poseban vid otvorenosti gradske uprave za participaciju građana, sa jedne strane, i postojanje posebnih mera podsticanja učešća građana u donošenju odluka na lokalnom nivou.

2.1. Prednosti participacije:

- jačanje poverenja u gradsku vlast i jačanje njenog legitimiteta,
- izgradnja osećaja da se glas građana čuje te da utiču na kreiranje javnih politika,
- olakšano sprovođenje javnih politika, obezbeđivanjem odgovarajuće podrške građana.

2.2. Prepreke/nedostaci participacije:

- nezainteresovanost,
- nemogućnost motivisanja onih koji zaista imaju šta da kažu,
- nizak stepen stručnih znanja građana,
- nespremnost službenika da se većim angažovanjem među građanima, kroz komunikaciju putem različitih sredstava analiziraju predlozi javnih politika i traže adekvatna rešenja.

3. Analiza i izbor rešenja za praktičnu politiku na lokalnom nivou

Uz opšti normativni okvir kojim je uređena participacija građana u obavljanju poslova na lokalnom nivou u Republici Srbiji (Zakon o lokalnoj samoupravi, Zakon o narodnom referendumu i inicijativi, Zakon o dostupnosti informacija od javnog značaja, Smernice za uključivanje organizacija civilnog društva u proces donošenja propisa utvrđene Zaključkom Vlade Republike Srbije 05 broj 011-8872/2014 od 26. avgusta 2014. godine i dr.) od značaja za ovo pitanje su odgovarajuće odredbe Statuta grada Niša koje se odnose na neposredno učešće građana u vršenju poslova izvornog delokruga. Ovakve odredbe su od naročitog značaja kada su u pitanju veće jedinice lokalne samouprave, poput Grada Niša.

Važeći Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi donet je još 1994. godine. Ukratko ćemo opisati procedure predviđene ovim zakonom jer se one shodno primenjuju i na procese neposrednog učešća građana u obavljanju poslova na lokalnom nivou. Prema osnovnim odredbama Zakona o referendumu i narodnoj inicijativi, njime se uređuje način neposrednog izjašnjavanja, odnosno odlučivanja građana referendumom i način ostvarivanja narodne inicijative.

Pravo učestvovanja u narodnoj inicijativi imaju građani koji u skladu s propisima o izborima imaju biračko pravo. Niko ne može pozvati građanina na odgovornost zbog izjašnjavanja na referendumu, odnosno zbog učestvovanja u narodnoj inicijativi. U narednoj inicijativi građani učestvuju potpisivanjem odgovarajućeg predloga. Na akte za sprovođenje referenduma i ostvarivanje narodne inicijative ne plaćaju se takse. Građani imaju pravo na prigovor zbog nepravilnosti u postupku sprovođenja referenduma, kao i pravo da ukazuju na propuste i nedostatke u postupku ostvarivanja narodne inicijative.

Građani, radi ostvarivanja narodne inicijative, obrazuju inicijativni odbor od najmanje tri člana koji imaju biračko pravo. Inicijativni odbor može obrazovati posebne odbore za prikupljanje potpisa na pojedinim mestima. Predlog za promenu ili donošenje odgovarajućeg akta, odnosno drugi predlog obuhvaćen narodnom inicijativom, mora biti sačinjen tako da se iz njega jasno vide pravci promena, odnosno rešenja o kojima nadležni organ treba da se izjasni. Taj predlog potpisuju članovi inicijativnog odbora. Inicijativni odbor dostavlja predlog organu nadležnom za donošenje akta, odnosno za rešavanje o pitanju na koji se predlog odnosi, radi obaveštenja da se za taj predlog prikupljaju potpisi. Nadležni organ potvrđuje prijem predloga za koji se prikupljaju potpisi na prvoj stranici teksta predloga i overava svaku stranicu teksta predloga u onolikom broju kopija koliko podnese inicijativni odbor. Nadležni organ zadržava jednu kopiju predloga za koji se prikupljaju

potpisi. Od podnošenja predloga za koji se prikupljaju potpisi predlog se ne može menjati niti dopunjavati.

Inicijativni odbor prijavljuje prikupljanje potpisa Ministarstvu unutrašnjih poslova, i to organizacionoj jedinici u opštini na čijoj će se teritoriji prikupljati potpisi. Ta prijava podnosi se najkasnije tri dana pre početka prikupljanja potpisa. U prijavi se navode: naziv organa kojem je podnet predlog za koji se prikupljaju potpisi i prijemni broj pod kojim je taj predlog zaveden; mesto, vreme i način prikupljanja potpisa; lični podaci lica koja će prikupljati potpise i mere koje će inicijativni odbor preduzeti radi sprečavanja eventualnih zloupotreba u vezi s prikupljanjem potpisa. Prijavu potpisuju članovi inicijativnog odbora, odnosno članovi odbora koji će prikupljati potpise.

Lista potpisnika narodne inicijative sadrži:

- 1) naznačenje predloga za koji se prikupljaju potpisi s prijemnim brojem nadležnog organa;
- 2) podatke o potpisnicima inicijative, koji se upisuju u sledeće rubrike: redni broj potpisnika narodne inicijative; lično ime potpisnika inicijative, koje se ispisuje čitkim štampanim slovima i potvrđuje njegovim svojeručnim potpisom; adresa potpisnika inicijative; lični broj potpisnika inicijative ako ga ima; registarski broj lične karte potpisnika inicijative;
- 3) datum i mesto prikupljanja potpisa;
- 4) izjavu inicijativnog odbora, odnosno odbora koji je prikupljao potpise, da svi potpisnici na listi imaju pravo učestvovanja u narodnoj inicijativi u skladu sa zakonom i da su se samo jednom potpisali na listi, kao i napomenu o eventualnom povlačenju potpisa građana;
- 5) potpise članova inicijativnog odbora, odnosno odbora koji je prikupljao potpise.

Prikupljanje potpisa građana koji učestvuju u narodnoj inicijativi traje najduže sedam dana, računajući od dana koji je u prijavi Ministarstvu unutrašnjih poslova označen kao početni dan prikupljanja potpisa. Građanin se može samo jednom potpisati na listi potpisnika narodne inicijative. Građanin može svoj potpis povući do isteka poslednjeg dana određenog za prikupljanje potpisa. Potpis se povlači u pismenoj formi, a odbor za prikupljanje potpisa konstatuje to u listi potpisnika narodne inicijative.

Na mestu gde se prikupljaju potpisi, tekst predloga za koji se prikupljaju potpisi, overen od nadležnog organa i snabdeven njegovim prijemnim brojem, mora biti istaknut tako da bude dostupan građanima. Građanin ima pravo da nadležnom organu ukaže na propuste i nedostatke u postupku prikupljanja potpisa za predlog obuhvaćen narodnom inicijativom.

Inicijativni odbor dostavlja listu potpisnika narodne inicijative nadležnom organu. Nadležni organ proverava da li je lista potpisnika narodne inicijative sačinjena u skladu s odredbama ovog zakona i da li je prikupljen potreban broj potpisa, pri čemu razmatra i eventualne primedbe građana na postupak prikupljanja potpisa. Ako građanin, odnosno inicijativni odbor, smatra da je nadležan organ

nepravilno postupio prilikom obavljanja radnji provjere, može podneti žalbu odgovarajućem sudu. Po toj žalbi sud rešava u roku od 48 sati od prijema žalbe. Odluka suda po žalbi konačna je.

Kad je lista potpisnika narodne inicijative sačinjena u skladu s odredbama zakona o referendumu i narodnoj inicijativi, a prikupljen je potreban broj potpisa, nadležni organ dužan je da o predlogu za koji su prikupljeni potpisi odluči na način i po postupku utvrđenom Ustavom i zakonom, odnosno odgovarajućim statutom ili poslovnikom. Kad nadležni organ ne prihvati predlog građana, dužan je da o tome obavesti inicijativni odbor. Ako inicijativni odbor smatra da nadležni organ nije pravilno postupio, može podneti žalbu odgovarajućem sudu. Sud rešava po žalbi, konačnom odlukom, u roku od 15 dana od prijema žalbe.

Iako se mišljenja stručne javnosti u vezi sa ovim zakonom poklapaju - a to je da je on zastareo i prevaziđen (kratak rok za narodnu inicijativu - 7 dana, obaveza prijavljivanja prikupljanja potpisa organima unutrašnjim poslova) novi zakon još čeka na usvajanje.

3.1. Institucionalizacija sistema participacije građana u donošenju odluka

U pitanju bi bila jedna vrsta javnog dokumenta, kodeksa ili povelje, koji bi služio kao instrument za poboljšanje učešća građana u strateškom planiranju i odlučivanju. Takvim dokumentom bi se uspostavili jasni standardi obavljanja javnih službi, čime bi se postavila čvrsta osnova za garantovanje kvaliteta usluga koje organi gradske uprave pružaju građanima. Taj dokument poslužio bi kao značajan korektiv za prevazilaženje sitnijih propusta gradske uprave koje bi bilo necelishodno otklanjati dodatnom regulacijom pojedinačnim propisima u svakom slučaju ponaosob.

Njegovim usvajanjem postavile bi se osnove za institucionalizaciju sistemskog mehanizma uključivanja građana, sa jasnim strateškim usmerenjem ka njihovoj centralnoj poziciji u delovanju gradske uprave i sa konstantnim otvaranjem gradske uprave ka građanima.

U tom smislu kao finalni rezultat strateške orijentacije ka građanima bilo bi potrebno reorganizovati odgovarajuća tela gradske uprave, npr. izdvojiti jednu posebnu poziciju ili formirati službu za podsticanje participacije građana pri kancelariji gradonačelnika, koja bi bila zadužena za uključivanje savremenih metoda participacije građana u donošenje odluka, za preciznu formulaciju građanske volje i njeno usmeravanje ka odgovarajućim gradskim organima i telima, za smanjivanje razlika u "osetljivosti" pojedinih gradskih uprava na zahteve građana, te za opšte praćenje kvaliteta odnosa građana i uprave kroz integrisanu analizu prakse pojedinih gradskih organa i službi. To bi se postiglo praćenjem, osmišljavanjem i analizom savremenih postupaka i tendencija na području građanske participacije u rad gradske uprave, pripremu materijala koji bi upoznavali građane sa mogućnostima koje im stoje na raspolaganju kao i instrukcija upravnim službenicima koje bi omogućile bolju i lakšu komunikaciju i primenu savremenih metoda građanske participacije.

3.2. Elektronska participacija

Savremene mogućnosti IKT, kao i koncept elektronske uprave (e-government) predstavljaju dodatnu priliku za razvoj elektronske participacije i posledično jačanje lokalne demokratije. Međutim, osim što je potrebno osposobiti funkcionisanje mehanizama elektronske komunikacije nužno je istovremeno raditi na podizanju svesti građana o prednostima korišćenja IKT o različitim participativnim procesima.

Kao primere dobre prakse navešćemo web portal FixMyStreet (www.fixmystreet.com) omogućava građanima informacije o tome šta se dešava u njihovoj zajednici (Velika Britanija). Ovaj portal daje mogućnost da se prijavi neka nepravilnost, da se podnese inicijativa (npr. za postavljanje saobraćajnog znaka, kružnog toka i sl.), praćenje postojećih zahteva o problemima u neposrednom okruženju, njihovih statusa, podržavanje postojeće inicijative itd. Posetilac portala može da unese poštanski broj bilo kog grada, nakon čega će se na interaktivnoj mapi prikazati svi komunalni problemi u tom gradu. O svim prijavljenim problemima obaveštavaju se nadležne službe koje reaguju a građanima se šalje povratna informacija o statusu prijave. Još jedan primer iz Velike Britanije je PatientOpinion (www.patientopinion.org.uk) – platforma preko koje građani razmenjuju mišljenje o zdravstvenim uslugama, ova mišljenja se uzimaju u obzir i pokušava se da se unapredi postojeći sistem pružanja zdravstvenih usluga. Na nivou Evropske Unije portal pod imenom TodayIDecide (tidplus.net) omogućava diskusiju građana sa predstavnicima Unije. Građani mogu da ostave svoja mišljenja i komentare, glasaju o nacrtima zakona ili postave svoje ideje o zakonima koji bi trebalo da se usvoje. Sličan portal pod imenom AmericaSpeaks (americaspeaks.org) omogućava građanima Sjedinjenih Američkih Država da se uključe u procese donošenja odluka i diskutuju o problemima.

Kako bi sistem elektronske participacije uspešno zaživeo u praksi potrebno je razviti odgovarajući sistem monitoringa i evaluacije rezultata. U te svrhe bi poslužio jedan model indeksa participacije čija vrednost bi se dobila obradom odgovora dobijenih na upitnik participacije. Participacija formira se na osnovu dva ključna aspekta: povratna informacija korisnika (engl. feedback) i uticaj povratne informacije korisnika (engl. feedback influence).

Povratna informacija korisnika je zapravo mogućnost korisnika da ostavi svoj komentar i lično mišljenje u vezi neke od aktuelnih stvari, to može biti akt koji je trenutno na glasanju u skupštini, želja da se objavi neki podatak i učini javno dostupnim i slično. Mišljenje korisnika mora se posmatrati kao ravnopravno glas korisnika u upravi i to mora da ima uticaja na upravu. Ovo je sa implementacione strane rešivo korišćenjem online formi, anketa i rangiranja objavljenog sadržaja.

Uticaj povratne informacije korisnika reflektuje se kroz to da uprava u svom daljem radu i odnosu prema korisnicima razmatra sve komentare korisnika, njihove primedbe i sugestije, ocene objavljenog

sadržaja i to sve koristi da unapredi postojeći sadržaj ili da inovira i promeni način poslovanja i delanja u sferi koja je od značaja za krajnjeg korisnika.

Vrednost indikatora se formira korišćenjem formiranog upitnika koji se sastoji iz pet grupa pitanja, pri čemu svaka grupa sagledava oba aspekta participacije. Model ovog upitnika već je razrađen na Elektronskom fakultetu Univerziteta u Nišu. Ovde ćemo dati primere nekih pitanja iz tog modela kojim bi se vršila evaluacija sistema elektronske participacije Grada Niša.

1. Da li uprava ima forum za diskusiju građana?
2. Da li postoji kontinuirano održavanje i organizacija foruma i socijalnih profila uprave?
3. Da li uprava ima profil na Facebook-u, Twitter-u ili nekom drugom socijalnom servisu koji omogućava da građani ostavljaju svoje komentare na akcije državne uprave?
4. Da li se predstavnici uprave aktivno uključuju u diskusije sa građanima?
5. Koje je prosečno vreme koje korisnici provode na forumu/socijalnom profilu uprave?
6. Da li znate prosečno vreme odziva službenika na online pitanje građana?
7. Da li je prosečno vreme odziva manje od 2 radna dana?
8. Da li postoji e-mail adresa za pitanja građana?
9. Da li postoje predstavnici uprave koji daju online konsultacije?
10. Da li postoji web formular za podnošenje pitanja građana?
11. Da li postoje predstavnici uprave koji daju telefonske konsultacije?
12. Da li na sajtu postoji označen telefonski broj za građane?
13. Da li odgovarate na elektronsku poštu dnevno/mesečno/nedeljno?
14. Da li postoji mogućnost diskusije uživo – preko čet-a sa predstavnicima uprave?
15. Da li znate prosečno vreme za slanje odgovora?
16. Da li je prosečno vreme za slanje odgovora manje od dva radna dana?
17. Da li broj neobrađenih zahteva prelazi 10% od ukupnog broja primljenih zahteva?
18. Da li postoji anketiranje korisnika/posetioca web sajta uprave?
19. Da li se vrši analiza i obrada rezultata anketiranja?
20. Da li se objavljuje bar jedna nova anketa na nedeljnom nivou?
21. Da li korisnici mogu da objave svoje ideje?
22. Da li se vrši pregled ideja korisnika?
23. Da li drugi korisnici mogu da glasaju za ideje koje su objavili korisnici?
24. Da li ideje korisnika imaju uticaja na upravu?
25. Da li uprave objavljuju ideje za koje je potrebno glasati?
26. Da li su ideje korisnika unete u funkcionisanje i odluke koje donosi uprava?
27. Da li postoji mogućnost rangiranja svakog skupa informacija?
28. Da li se objavljuju novi podaci na zahtev korisnika?
29. Da li je moguće ostaviti komentar na objavljeni skup informacija?

30. Da li podaci koje su korisnici zahtevali imaju bar 5% učešća u ukupnom broju objavljenih podataka?
31. Da li korisnik može da predloži novi skup informacija?

4. Zaključci i preporuke

Na osnovu urađene analize pojma javnog interesa, sagledanih ovlašćenja i dostupnih resursa lokalne samouprave, uloge učesnika u participativnom i transparentnom procesu kao i u skladu sa vremenskim okvirom u kome bi trebalo da se odvijaju aktivnosti možemo precizirati sledeće zaključke i preporuke za primenu:

✓ ***JAJČANJE INSTITUCIONALNIH KAPACITETA UPRAVE GRADA NIŠA ZA DELOTVORNO UKLJUČIVANJE GRAĐANJA UDONOŠENJE ODLUKA:***

- formirati Službu za podsticanje participacije građana kao unutrašnju organizacionu jedinicu u okviru Službe za poslove gradonačelnika. Formiranje ovog tela potrebno je potvrditi kao jednu od obaveza gradonačelnika prema odredbi člana 54 važećeg Statuta Grada Niša. U tom smislu potrebno je promeniti i važeći član 80 Statuta. Ova služba će obavljati između ostalog i poslove koje je do sada obavljao Savet za građanske inicijative. U nadležnosti ove Službe uvrstiti i:
 - precizno formulisanje ideja građana i njihovo usmeravanje ka odgovarajućim službama,
 - izrada materijala za upoznavanje građana sa svojim mogućnostima,
 - izrada instrukcija službenicima za način komunikacije sa građanima,
 - praćenje kvaliteta odnosa građana i uprave kroz izradu odgovarajućih analiza, odnosno indeksa participacije.

✓ ***POBOLJŠANJE MEHANIZAMA NEPOSREDNE DEMOKRATIJE:***

- ojačati ulogu mesnih zajednica na seoskim područjima u proceduri ostvarivanja mehanizama neposredne demokratije,
- uvesti obavezu obrazlaganja odbijanja građanskih predloga i inicijativa,
- kontinuirano raditi na edukaciji predstavnika građana i mesnih zajednica o zakonskim procedurama,
- ukazivati na primere dobre prakse,
- Promeniti Statut grada Niša (deo VI) odmah nakon usvajanja novog Zakona o referendumu i narodnoj inicijativi u Narodnoj skupštini Republike Srbije,
- formirati registar o neposrednom učešću građana i učiniti ga dostupnim javnosti,
- jačanje učešća građana u strateškom planiranju i stvaranju novih javnih politika.

✓ ***DONOŠENJE POSEBNE ODLUKE KOJOM BI SE STANDARDIZovalo UČEŠĆE GRAĐANA:***

- usvajanje Povelje o poboljšanju učešća građana u strateškom planiranju,
- donošenje Kodeksa dobre prakse za građansko učešće u procesu donošenja odluka,
- donošenje Pravilnika o primerenim odnosima sa javnošću.

✓ ***JAČANJE KAPACITETA ZA ELEKTRONSKU PARTICIPACIJU:***

- izrada novog interaktivnog web-portala Grada Niša putem koga bi građani formalno pokretali inicijative, glasali za njih, prijavljivali nepravilnosti, diskutovali sa odbornicima i predstavnicima uprave, postavljali nacрте odluka i glasali za postavljene nacрте odluka itd.,
- normirati obavezu načelnika gradske uprave da se donese Pravilnik o korišćenju socijalnih mreža radi uključivanja savremenih metoda komunikacije između gradske uprave i građana
- propisati obavezu službenika gradske uprave da na predloge odgovaraju u roku od 2 dana, kao i način korišćenja socijalnih mreža,
- propisati jednonedeljno online anketiranje građana.

5. Literatura

Dimitrijević P., Vučetić D. (2011). Sistem lokalne samouprave. Beograd: Službeni glasnik.

Dorđević S. (2011), Priručnik za uključivanje građana i civilnog društva u procese odlučivanja: primena kodeksa dobre prakse. Beograd: Građanske inicijative

Dulabić, V. (2008) Građani i javna uprava na primjeru Grada Zagreba: sudionici u demokratskom procesu ili korisnici usluga? Zagreb, Hrvatska javna uprava, 8:1, (koncept javne vrijednosti)

Mojsilović Miloš et al. (2011) Neposredno učešće građana u upravljanju lokalnom zajednicom/Problemi, izazovi i preporuke za unapređenje procesa, Beograd: Misija OEBS u Srbiji.

Veljković N. (2016) Razvoj i implementacija okvira za evaluaciju i praćenje otvorenosti e-uprave (doktorska disertacija). Niš: Elektronski fakultet.

Pravni izvori

Zakon o lokalnoj samoupravi, Službeni glasnik RS, br. 129/2007

Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi, Službeni glasnik RS, br. 48/94 i 11/98

Zakon o potvrđivanju Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, Službeni glasnik RS - Međunarodni ugovori, br. 70/2007

Zakon o glavnom gradu, Službeni glasnik RS, br. 129/07

Ustav Republike Srbije, Službeni glasnik RS, br. 98/2006